

૧૬૨૭

ઉપાહરણ નાટકનાં ગાયનો.

મોરબી આર્યસુબોધ નાટક મંડળીને માટે

બનાવનાર,

વાઘજી આશારામ ઓઝા.

મોરબી. ઈ. સ્કૂ. ફ. આ. મારતર.

ગીતી.

તનયાનું હિત ત્યાગી, નિજ હિત જેહ જનક દિલ રહાયેરે;
બનવાનું તે બનશે, પશ્ચાત્તાપ પિતાને થાયેરે.—
વિસાંરી નિજ ઉપકારી, અપકારી જે થાયે કરનારી;
તે નિજ સુખ પ્રસ્વારી, પ્રગટ ખોતશે પડતીના ખારી.

અમદાવાદ મધ્યે.

મામાની હવેલીમાં પુનાછટેડ પ્રીં એન્ડ જી
એ. ફંડ “લિમિટેડ” ના પ્રેસમાં
રાણુછોડજાલ જંગારાને છાપ્યા.

સંવત ૧૯૩૮.

સને ૧૯૮૨.

કિંમત ૩ આના.

(અંચ સ્વામિત્વના સર્વેહક સ્વાધિન રાખ્યા છે).

૧૬૨૭

ઉષાહરણ નાટકનાં ગાયનો.

મોરબી આર્યસુખોદય નાટક મંડળીને માટે

બનાવનાર,

વાઘજી આશારામ ઓઝા.

મોરબી. ઈ. સ્કૂ. ક. આ. ભારતર.

ગીતી.

તનયાનું હિત ત્યાગી, નિજ હિત જેહ જનક દિલ આંશરે;
બનવાનું તે બનશે, પશ્ચાત્તાપ પિતાને થાશે.—
વિસાંરી નિજ ઉપકારી, અપકારી જે થાશે કરનારી;
તે નિજ સુખ પરવારી, પ્રગટ ખોલશે પડતીની ખારી.

અમદાવાદ મધ્યે.

મામાની હવેલીમાં યુનાઈટેડ પ્રીં એન્ડ નં.

એ. કું “લિમિટેડ” ના પ્રેસમાં

રજુછોડલાલ ગંગારામે છાપ્યાં.

સંવત ૧૯૩૮.

સને ૧૮૮૨.

કિંમત ૩ આના.

(ગ્રંથ સ્વામિત્વના સર્વેહક સ્વાધિન રાખ્યા છે).

પ્રસ્તાવના તથા અર્પણપત્ર.

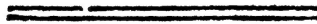
હે આર્યસદ્ગૃહસ્થો! જે ઊદારાત્માઓ પરદુએ દુખી થા-
ય છે, જેઓ પરહિત એ પોતાનું હિત સમજે છે, જેઓનાં
સારા સાર વિચારસ દિલ સદા નિર્યેહીછે; જે મિત્રોની
મિત્ર પ્રત્યે નિઃકપટ પ્રતિષ્ઠે, જેના -હૃદયમાં દયા, ક્ષમા,
ધર્મ, શાંતિ, આત્મજ્ઞાન, શિષ્યવત, અહિંસાધર્મ, સરજન
હાર પરનિષ્ઠા, ને સદાચાર રૂપી દૃઢભક્તિએ વાસ કર્યો છે,
જેઓમાં સ્વદેશભિમાન રહેલું છે, જેઓ વિદ્યા, કળા, ન્યાય,
મુખ્ય સંપત્તિની વૃદ્ધિ દેશમાં ઇચ્છે છે, જેઓ માતાઓને
દેશભક્તિનું મુખ્ય સાધન સમજી તેમને વિદ્યામૃત
પાન કરાવવા અહર્નિશ અભિરૂચી ધરાવે છે જે વિદ્વાનો
વિદ્યાનું અનૂપમ મુખ્ય પોતે લઈ બીજાને આપી તેનું સા-
ચુંક સમજે છે, જેઓની પોતાના બપાલ પ્રત્યે ખરી પ્રજ્ઞ
ધર્મથી ભક્તિ છે, તે સર્વને ધણીજ નમ્રતા અને પ્રેમપૂર્વક
આ લઘુપુસ્તક હું અર્પણ કરું છું.

હે આર્યવંશી ઉપાહરણ આખ્યાન દેશપ્રસિદ્ધ છે, તેમાં
બીજા રસની અંદર મૃગારસ પ્રધાન છે તેનો હેતુ પણ

નિતિ હિપરજ છે એમ સમજશો, કારણ કે દૈવઆથી નિમિત્ત
યએલું દંપતિ એટલે પતિ પતિનું ને જોડું તેના પ્રેમની
અંદરજ તે અંગારની હદ છે.

આ અલ્પમતિ ગ્રંથકર્તાની આ વખતે એક વિસ્મય છે
કે આ લઘુપુસ્તકમાં ગાયનોની અંદર ને જુલજુલ દ્રષ્ટિએ
આપે, તે સુધારાને વાંચશો, તથા તેને માટે માફી આપી
સર્વ સદમૃદરથી સુચના કરશો કે તે પ્રમાણે બીજી આવૃ-
ત્તિમાં તે સુધારો કરી લેશે.

વા. આ. ઓ.

ઉષાહરણ નાટકનાં ગાયનો.

મંગળા ચરણ.

શંકર સ્તુતિ.

સુતધારે આવડે.

ગીતી.

મંમજમુર્તિ શંભો, ચરિત્ર અદ્ભુત કરતા ત્રિપુરાશી;
વરબકતોને આપી, કિડાવિશ્નુ સાથ કરો બારો.

રામ સોરઠ.

(રામચંદ્ર રઘુવીર જય જય રામચંદ્ર રઘુવીર. એ ચાલ)
શૂલ્કપાણી શિવરાય, જય જય શૂલ્કપાણી શિવરાય;
વિભુતિ લેપન અર્ચિત અંગે, શંકરે કરેહુ સહાય જય.
વંદુ વિષ્ણુપતિ વિષ ધરેહુ, ભોજાનાયકે પાથ. જય.
સ્તવન કરત હે નાટક પાત્રો, શુભમતિ દે ભવરાય. જય.

(૬)

પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થળ શોણિતપુર.

બાણાસુર.—(અપુત્ર હોવાને લીધે સચિંતમુદ્રાથી શંકર
આરાધના કરેછે.)

અજ્ઞ સ રાગ સોરઠની.

(જે એક બએક હેવા પલટના એ ચાલ.)

પુત્રપારણું હે પિતા હવે, જો બંધાવતો જીવ રાખવો; ટેક.
રાખી ધૂર્જટિ ઉમા માં રતી, કોપી કેમ કટાક્ષ કરી મતી;
વંદ્યાપ્રિયા મારી હું વાંઝીયો, શિવશાને આ ખોલ સાંખવો. પુત્ર.
કૃપા લહેર કીધી ઊમાપતિ, કીધો શોણિતપુરાધિ પતિ;
ગૃહશૂન્ય રાખ્યો અસંતતિ, એ દુખાબ્ધિ ક્યાં જલ દાખવો. પુ.
મુજ મૂખપ્રાતઃમાં નકી, નવ ચાંડાલ જોતા તે થકી;
આ અનિર્વાચ્ય ક્યાં કહું કયા, બિદબિજા તુજપાસ બાખવો. પુ.
(પ્રધાન પ્રત્યે.)

હે પ્રધાના સૌપુ આ રાજરે, તપ આદરું જલ આજરે;
સિદ્ધ ઘાશે નાંહિ જો કાજ તો, નેહરાજ રહેનો નાંખવો. પુત્ર

ગીતી.

પુત્ર વચરશું જીવું, મૃત્યુ તેથી અધીકછે સારું;
શંકરેછે મુજ વાતા, તેને જલ હું સચીવ સંભારું.

પ્રવેશ રજ્જી.

સ્થળ કૈલાસ.

મુત્રધાર—(શંકર સમાધી સ્થિત છે તે વિષ્ણુ ગાય છે.)

ગીતી.

શંકર યદ્ધ સમાધી, હરી ધ્યાનમાં બેઠા ત્રિપુરારી;
પાંચ ધડીમાં પ્રગટી, આતુરતા તવ શંકરને બારી.

શંકર— (પોતાના ગણનંદી તથા બંગી પ્રત્યે.)

ગીતી.

નંદી બંગી આલો, કરો તમે સૌ સત્વર તૈયારી;
બક્ત મૂળ દુષ્પ પામિ, વરદેવા વિચરું હું દ્વિધારી.

નંદી તથા બંગી.— (સાથે નાચતાં કુદતાં ગાય છે.)

બાંમકા ધુંટા, આકકા પાન,

લગાયા દમ, કુવે મસ્તાન.—અમડ બંબં શંખુ. (૨)

અધએ તો પૃથ્વી તે સેવે, ત્રિભોકીકા રાજ;

ચોદ ચોકડી અપટાંમેદવ, એસે ભાજે રાજ. અમડ. ૩

બાલુાસુર.—(શંકર વરપ્રહિ વરંબુહિ) કહે છે ત્યારે સમાધીમાંથી
ઉત્થાન થઈ શંકરની સ્તુતિ કરે છે.)

ભાવણી. શંકર સ્તુતિ.

(ભાજ વૃં રખણે બવાની. એ રાગ.)

ધૂળંટી માંતું સહાય તેરી, અરજ વૃં સુનસે શિવ મરી. ટેક

કૃપા કર અંદ્રમૌલી મરા, બરૂંસા હે ભાલા તેરા; ધૂ.

પંચ વદન ત્રય નેન ખિરાજીત, ઝંગાધર શિવ રૂપ,
 નામ અલંકૃત નાગ ચર્મધર, જ્ય કૈલાસી ભૂપ,
 કૃપા કર જંગલકા લેહેરી, અરજ તું સુનલે શિવ મેરી; ધૂ.
 વિશ્વનાથ વિશ્વંભરે બ્યાપક, સચરાચર સીદ રૂપ,
 રૂદ્ર શંકરો અગણિત નામી, અનાદિ સિદ્ધ અનૂપ,
 ગરજતે પાન કીયા ઝેરી, અરજ તું સુનલે શિવ મેરી; ધૂ.
 શોણિતપુરકા ભૂપ બનાયા, રિધસિધકા નહીં પાર,
 પુત્ર પ્રસવ ગૃહ દિન નવ દેખા, ક્યા કરનાં કીરતાર,
 અવધ અબ આમ પહુંચી મેરી, અરજ તું સુનલે શિવ મેરી; ધૂ.
 પુત્ર વગર મમ પ્રાણુ ત્યાગને, આયા હું ધસકાજ,
 હે ભોલા જો નહીં દે લડકા, શીશ ચડાઈ આજ;
 ખિનંતિ કંઈ ફેરફેરી, અરજ તું સુનલે શીવ મેરી. ધૂ.
 બહુ તેરે બંડાર બરેહે, નહીં ખુટેગી ખાન,
 એક લડકેકા એહી દાસકું, દેદ ભોલા દાન,
 બજાદે નાદ વરદ ભેરી, અરજ તું સુનલે શીવ મેરી; ધૂ.

શંકર.—(બાણાસુર પ્રત્યે)

રાગ ઉપરનો.

અરે બે બેઠા બાણાસુરા, તું મગતા વરદાન,
 નહીં લલાટે લખીયા લડકા, ક્યા દેઈ તુજકું દાન,
 ચલાજા નિજ સ્થાને ફેરી, અરજ બરઆપે નહીં તેરી.

ઉમા.—(બાણાસુરની અતિ આર્જવતાથી પ્રતિનું વરદાન આપે છે.)

પુત્રિકાવર દત્તી પુત્રકું, જા કર બેઠા મોજ,
 એહી પાત્ર તે સેજ ગૃહપે, કરનાં ઉસમેં ખોજ,
 મિસેગી ફહિતા તવ તેરી, યતન કર હે પુત્રિ મેરી.
 શંકર.—(ખાણાસુરે જ્યારે શિવ પાસે લડવા વાગે માગ્યો ત્યારે
 કોપાવમાન થઈને)

ગીતી.

અસુર તથા પુત્રિનો, લડનારો મળશે જા અધહારો,
 સહજ કર પુજા છેદી, શિક્ષા પુજને કરશે તે સારી.

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થળ શોણીતપુરનું વન.

નારદમુનિ—(ક્યાં જવું તેનો વિચાર કરતા ગાય છે)

રાગ આશાગોડી.

ગોવિંદના ગુણગાઓ, જનમ ધરી ગોવિંદના ગુણગાઓ, ટેક
 કાલનો ક્ષેપ કરો કીરતનથી મોજના ઝઘડામચાઓ; જનમ.
 સંકલસ્થાને તમે વિચારો વેગે, જઈ કીરતન સંભળાઓ; જા
 ગોવિંદ ગોતીત, ગુણ વિરક્ત, ગાઈ કૃતારથયાઓ, જનમ.
 ગોવિંદ જુસે તો યાદ કરાવો, તે ધામ પ્રત્યે ધાઓ; જનમ.

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ ઉપાનો મહેલ-શોણીતપુર.

નારદમુની—(ઉપાના મહેલમાં આકાશ માર્ગે પ્રવેશ કરી

ચિત્ર લેહાપ્રત્ને તેને પૂર્વ જન્મનું જ્ઞાન કરી આપેછે.)

ગીતી.

પૂર્વે પિતા વિરોધી, આત્મા ભગ કરીછે તે આપ.
તેથી દાનવ કુલમાં, જનમી, આપ્યો ચિત્રરથે આપ.
વળી આપ્યું વર ખ્રક્ષા, કરી વિધાતા નિજ પુત્રિ સ્થાપી.
હથે અમ્મર કીધી, ત્રિલોક ગમતી વિદ્યા વર આપી.
વળતી તે પણ આપ્યો, આપપિતાને કોપીને ભારી.
તે કોભાંડજ જનમ્યો, રમરણ કરી છે આ અંતરધારી.

ઉષા—(નારદમુનિ વિદાય થયા પછી પોતાના માતૃશ્રી
ઉમાની સ્તુતિ કરેછે)

રાગ જોગ આશા.

(આનંદી આનંદ કરલે ભવાની એ આજ)

પ્રારથું પ્રારથું માતૃહે મારી, આરે પુત્રિ ઉષા કેમ તે વિસારી
પ્રારથું. ટેક
સ્વામિ સંપોગ સદ્ય કરાવો, પુત્રા અવસ્થાએ માતૃહે મારી,
પ્રારથું.
આરે ઉષાને અમુરને સૌપો, શુંરે સુઝયું પિતા વહાન વિદારી,
પ્રારથું.
તમારા વચન પર રહી વિધાસે, આમાજ ધામએ અતી કુખ
કારી, પ્રારથું.

(કરી ચિત્ર લેહાપ્રત્ને કામાગ્નિ સંતપ્ત થઈને)

સાવણી.

(અધર્મીય મોહોબત તોડી, બેદરદી દીવાના. એરામ)

ઉવા—સખી ચિત્તલેહા, સખી ચિત્તલેહા, મુને નથી ગમ
તું આ ધામ,

જો પુત્રા અવસ્થા માહરી, નહીં જાયે તે આ ઠામ, સખી.
મુને મેળવ સ્વામિ, મુને મેળવ સ્વામિ, દુખપ્રથમ બાંગતું માંડું
તો પછી સહીયર માહરો, નકી દુખ બાંગીશ હું તાંડું સખી.
ચિત્તલેહા—છે કઠીન દશા, છે કઠીન દશા, આપણુ બે
ઉની તું જોય.

તુજ દુખ ટાળું બેનડી, જો ઉપાંચ અહીં કંઈ હોય. છે કઠીન.
તુજ બાણવેરી, તુજ બાણવેરી, કૌભાંડ પેરી છે મારો,
નાંખ્યાં આ માળીયા વિશે, જ્યાં એકે નમજેઆરો. છે કઠીન.
ઉવા—શુંલ ચિત્તલેહા, શુંલ ચિત્તલેહા, તુંને મેત્ર દેહીહું
માનું, જોબન અહીંયાં ક્યમજશે, પતિ વગર રહેવું છાનું. સખી
ચિત્તલેહા.

શીત ચંદરશ્મી, શીત ચંદરશ્મી, તે બસ્મ કરે મુજ દેહી;
આ પુષ્પમાલ તરવારે છે. યાર્જી હાસ્ય વાતે વિદેહી. સખી.
ચિત્તલેહા—સખી ધૈર્ય રાખ, સખી ધૈર્ય રાખ, શીદ ઉપજાયે
છે ઉચાર;

પતિ વિરહ તુજ બાંગશે, માત્ર ઉમા ધડીને ધાટ. સખી.
સે કમલ પત્ર, આ કમલ પત્ર, આ ચંદન શીત ઉપચાર,
લગાડ શાંતિ તો થશે, રત્ન હેમંતનો આચાર. સખી.
(ચિત્તલેહા આપે છે ને તે લગાડ્યા પછી)

ઉષા—અતી પ્રચંડ ગ્રીભ, અતી પ્રચંડ ગ્રીભ, રતુ અગ્નિ
ની વરતાય.

ઉપાય તું નથી જાણતી, બેની શીદને સતાવે કાય. સખી.
આ કટી મેખળા કટી મેખળા, રસી બાંધીછે કટીએ.
કરે કંકન કરમાં છે કડી, નેપુરથી તનમાં ઘટીએ. સખી.
આ જરી ઝોઢણી જરી ઝોઢણી, લપેટી તે મુજ અંગ,
તે સુંદરતાએ કર્યો, તન વચ્ચે રહિત અનંગ, સખી.
ચિત્રલેહા—(ઉષા પીયુ પીયુ એ અંખના કરતી નિદ્રાવશ
યદ્ય ગદ્ય ત્યારે ચીંતાતુર યદ્ય સ્વગત)

રાગ પીલુ ખરવો.

(જુહું જુહું જીવત ખરે જાણ માં રે, ખરે તું જાણ માં રે)
એ રાગ.

મારી ઉષા બાકુળ હું તે શું કરે રે, પ્રભુ હું શું કરે રે.
મારી ઉષા એ ટેક.

જોખન વયમાં છે એ નારી, કામ પ્રભાવ દીસે તન ભારી.
એમાં મતિન ચાલે મારી, શું હું આચરે. મારી ઉષા.
સાન વાતમાં વૃત્તિ ન એની, વિજ્ઞાસથી ભરપૂર એ બેની,
પ્રભુ કામ ખમરણી એની, તમને સાકરે. મારી ઉષા.
બ્યારે તેના ઉરપર જોતી, સોળકળા પ્રગટીછે જ્યોતિ,
કેમ આ બાગાને શાંતિ, નથી હું જાણતીરે. મારી ઉષા.
સંકટના દિન એ સંગાયે, ગુજારવા મારે પણ સાથે,
ઢોં વિરહ વધેછે રાતે, પીયુ મંભારતીરે. મારી ઉષા.

ઉષા—(નિદ્રામાંથી એકદમ જાગૃત યદ્યને)

મજલ (ઈંદ્રસનામાં ચાલતા રાગની)

આમથુંરે ચાલ્યા જાઓ, કોપ કરીને નાથ;
હમણાં ઉભો થઈને રાખું, અંગે બીડી બાથ;
વચન વિરહ શું હું બોલી, તરછોડીને જાઓ,
હાંસી નાથ કરો ન હવે, વેગે અત્રે આવો,
ચુંપન જરા કીધું ન કીધું, ગયારે હાથ મરડી;
પાનબીડી લીધી ન લીધી, શી આ કમ કરણી,
દોડ દોડ ચિત્તલેહા, દોડ આણીવાર.

જાયછે રીસાઈ મારા, હૈયા કેરો હાર;
શુણરે સખી ચતુર મારી, શોધી કાઢ જાણ;
પ્રાણનાથ જતાં મારો; જશ્ન હમણાં પ્રાણ.

ચિત્તલેહા (ઉપાને બાકુળ જોઈને)

૫૬.

(નાથકેસે મજકો બંધ છુડાવો એ રાગ.)

કેમ ભ્રમિત થઈ બેની મારી. એ ટેક.

ઉધા આરે દશા શી તારી. કેમ ભ્રમિત.

આકુળ બાકુળ તુજને હું દેખું, સ્થિરતા નથી ક્ષણવારી,

કેહરે સ્વપનમાં શુંરે નાચું છે, કેમ આમ નેત્રમાં વારી. કેમ ભ્રમિત.

ઉધા — (તારે પુરી જગત થઈ શુદ્ધિમાં સરોષ ચિત્ત લેહા પ્રત્યે)

મજલ.

રાગ (ઈંદ્રસનામાં ગવાતી ચાલતી મજલનો)

આરે કુદ્દ ચિત્તલેહા, કૃત્ય શું તો કીધું,

મુજને તો જમાડી સુધા, મુખથી હરીલીધું.

ચિત્રલેહા—

રાગઉપરનો.

એછે સ્વપન જમણા બેની, સાચું નહીં પ્રમાણ
રટણ પીયુનું કરતી સુતી, કંઈ દીઠો જાણ.

ઉપા—

રાગ ઉપરનો.

નહોય શુરે સંજની મારી, હુંતો જાણે પરણી,
વાતનો વિલાસ કરતાં, કીધી આવી કરણી.

(હજી એજ જમણામાં)

પ્રાણનાથ બહાર આવો, જે સંતાપાહો;

પતિવ્રતા નારે હુંધું, વેહેમ કંઈ નહો.

ચિત્રલેહા,—

બરવાની ગજલ.

(આતા નહીં બજારપે, ઝોલા ઈજરામંધ, એ ચાલ.)

સ્વસ્થ બેની થાતું ઉપા, સ્વપન એ જાંબળ; ટેક.

સ્વપન સૃષ્ટિએ વિચિત્ર, સ્વપન ઇંદ્રજાળ. સ્વસ્થ.

લાભ પીયુનો ન થાએ, જલદો થાએ કલેશ,

મુકોદિ એ વાત બેની, શું કહું વિશેષ. સ્વસ્થ.

(વગી ક્ષણવાર વિચાર કરીને.)

ગીતી.

રખે ઉમા વરદાને, સ્વામી એનો સ્વપનામાં આવ્યો,

તે વિણ આમ જનોએ, પ્રેમ આવો સ્વપનામાં જાવ્યો.

ઉપા—

ગજલ.

(રાગ ઉપરની ગજલનો, ચાલતો.)

શુણે સખી ચતુર મારી, વાત એજ જાણ;

હાજર એને કરતું હવે, નીકરે જાણે પ્રાણ;

ચિત્રલેહા—

રામસદર.

સ્વપન પતી આથી લાવું, કહેરે રાજમાન,
 એ વિચિત્રતા વિશ્વહું, શું કરે વિચાર;
 નામ હામ શું છે એનું, કોણ એનું ગામ,
 તે તું પ્રથમ કહેરે મુને, તો હું બીજું હામ;

ઉપા—

રામ સદર.

નામ હામ કાંઈ ન જાણું, વળી ન જાણું ગામ
 એક આકૃતિ હું જાણું, સકળ રૂપનું ધામ.

ચિત્રલેહા—

રાગ સદર.

શી રીતે હું લાવી આપું, રૂપ એકતું જાણું;
 મેની એતો નાંહી બને, કહુંધું તે તું માન.

ઉપા—

રામ ઝીઝાટી.

(મુરજ સામી પતીયાં ન જાઉં એ રાગ.)

સખીરે મોરી ચિત્રલેહા, તુજ વિણકોણ લાવે મારા પ્રાણ. સ. ટેક
 માતપિતા છે દુશ્મન મારારે, માથુંરે માંડે ખોળે તારે સખીજાણ, સ.
 અમૃત કરથી ગયું છે ઢોળાઈ, પીતાંવાર લામો પરમાણ, સ

ચિત્રલેહા—

ગીતી.

કાઠું ચિત્રકાગળમાં, તેમાંથી પારખજે તુજ સ્વામી,
 તો તે આધારે હું, જીવને લાવિશ જનતો અમપામી.

ઉપા—

ગીતી.

તું કહે જીવી કાયા, પણ હું પરખું તે જાંયામાંથી,

ખતાવ મુજને ખેની, કહું પરીક્ષા તન દરશાયાથી,
 ઉવા.—(બ્યારે ચિત્રલેહાએ ઉદ્ધવજી અકુર કૃતવર્મા હતાદિ

વૃક્ષનાં ચિત્ર આળેખી આપવા માંડ્યાં તારે)

રાગ ઈંદ્રસભામાં ગવાતી લખની ગજલનો.

આને આત્માં પળી માથે, આછે વૃક્ષ છેક;

આની ત્વચા અજભળી છે, રાખ કુંઠ વિપેક;

પણ આ સભા માહે મારો, દેવામિ સોહે સાર;

આ સહુ એના મુરબ્બી, આવે એ વીચાર;

(કૃમ્મચંદ્રનું ચિત્ર કાઢી આપ્યું તારે)

રાગ ઉપરનો.

આવી જખી આવું મુખ, આવો કઠી લંક;

આવું રૂપ એહનું છે, આવી ભુછે વંક;

પણ તકાવત એટલો છે, આછે વર્ણશ્યામ;

ગૌરવર્ણ સ્વામી મારા જાણું નહીં નામ.

(પ્રદ્યુમનનું ચિત્ર આપ્યું તારે તે જોઇ)

રાગ ઉપરનો.

મહા મનોહરે કાઢી જખી, એમાં નથી ફેર;

એક ઊમર મોટી આનો જાણું એવી પેર;

પણ રખેને એજ હોયે, બધછે કાંઈક વાર;

અંગ એનું કોમળ વધે, વાયુને આધાર.

(પછી છેવટ અનિશ્ચનું ચિત્ર કાઢી આપ્યું, તારે તે ઉર

સાથે લખીને)

રાગ (દીપચંદી.)

આછે મારો પ્રાણ, બેની આછે મારો પ્રાણ,
ચિત ચોરી આલ્યો ગયો, આછે મારો પ્રાણ; આછે.
કેવી છબી કેવું મુખ, કેવા જોની કેશ,
કેવી કાંતિ પ્રભા એની, ઉભા બાળે વેશ; આછે.
સકોમળ સ્વામી તમે, સકોમળ કાય,
મારો આ કઠોર હાય, રખે લાગ્યો ધાય; આછે.
કૃપા કરી આવો પાસે, ગ્રહે મારો હાય;
બાણ પુત્રી બાણ મારી, કહાં ગયા નાય. આછે.

રાગ ચાલતો ગજલનો.

તેહ વખત નાશી ગયા, પ્રગટ કરી તાપ;
પણ પીયુષ જવાહરે, દેહો નહીં આપ.
ચિત્તલેહા (ઉપાને બેબાન થતી જોઈ ચિત્તલેહા કહેછે)

રાગ ઉપરનો.

અરે હે બેની જીવામારી, ફરીને ભ્રમણા માંય;
કેમ લપટતી દસિએ, એછે ચિત્તકાય;
તુજ પતિએ દારિકામાં, શયનગૃહની માંય,
અપુત એકાદશએ યોજન, કેમ આવે આજ.
કહીનચક કૃમ્નું તે, ફરેછે આઠ જામ;
કાળમુખમાં જવાને, કોણ બીડે હામ.

ઉપા—

રાગ સદર.

કાળ મૂંખમા જવાને, અહીં હું બીડું હામ;
પ્રાણનાય જતાં તનું, પ્રાણ હું આ હામ.

તુજ વિના તે કામ બેની, કોણજ કરશે અન્ય;
માતપિતા સરવ માંડે, તુંછે મારે ધન.
ચિત્રલેહા (છેવટ જવા તૈયાર થઈને ઉઠા પ્રત્યે)

રાગ ઉપરનો.

સંભાળીને રહેજો ઊધા, આ એકાંત ધામ;
તુજ પિયુને જાઉ લેવા, કરવું મારે કામ.

ઉધા—

બેહુછો સ્વરૂપવાન, માટે સ્નેહ માંય;
એહને લઈને રખે, તું વિદાય થાય.

પ્રવેશ ૬ હો.

સ્થળ. દ્વારાંમતિ.

ચિત્રલેહા (ગોમતીને તારે દ્વારિકા નગરીની શોખા દુરથી
જોઈ સ્વગત ગાયકેઝ)

રાગ આશાનુ પદ.

કૃષ્ણ ચંદ્રની આ દ્વારિકાં પૂરી વિશાળ—એ ટેક.
મંદીર કળશદ્વજ કનક હવેલી, શોખીતછે સમમાળ. કૃષ્ણ ચંદ્રની.
પ્રવેશ તેમાં કરવો છે ફુલભ, સુદર્શનછે વિકાળ. કૃષ્ણ ચંદ્રની.
પુરમાં પ્રવેશી રાજપુતની, ચોરી તે કરવી આપાર. કૃષ્ણ ચંદ્ર.
નારદમુનીનું સ્તવન કરે હવે, વિઘ્નપડયું આ પાળ. કૃષ્ણ ચંદ્ર.

રાગ ઝીઝાટી-દાદરો.

પાદકરે, પાદકરે, પાદકરે, કમળ ભુકુમાર આપો, પાદકરે એ ટેક.

નમન નારદજી તમારૂં, ધ્યાન ધરે. કમળભુ.

કૃષ્ણ ચક્ર વિકટ કેમ, પારકરે. કમળભુ.

આપે મુને વચન આપ્યું, કરશે ખરે. કમળભુ.

દારિકામાં કેમ પ્રવેશું, દિનમાં ડરે. કમળભુ.

નારદમુનિ (હસ્તમાં વીણાસહીત ગાયન કરતા આવી પહોંચે છે)

રાગ ખરવાની કુમરી.

મોજકરો, મનમોજકરો. મસ્તાન ફીરો, મનમોજકરો એ ટેક.

ભજન ધડી એક મુખથી ન ભાંગે, દેશ વિદેશ વિશે વિચ-
રોરે. મોજકરો.

કૃષ્ણી જનોને યુક્તિ આપો, વિસ્મૃતા દરશન યોગ્ય કરો.
મોજકરો.

(ચિત્રલેહાની વિનિયો સુદરશનને ભલામણ કરે છે.)

ગીતી.

અરે સુદરશન દેજે, જવાનિરે વિધને તું આ નારી,

કૃષ્ણ ચંદ્રન એની, હોલચાલ આ પૂરણું છે પ્યારી.

પ્રવેશ ૭ મો.

સ્થળ. ઉપાનો ખેલ.

ઉપા (ચિત્રલેહાની રાહ જતી બેઠી ચિંતાદર્શક ગાયન આપે છે)

રાગ પીલુનો ખરવો.

(એ પ્યારેકા મીલનવા કેસે હોય. એ રાગ.)

પ્યારા પતિરેવિના, મુને સુખ નવ હોય, ચિતલેહા લાવ
વેહારે. એ ટેક.

તુરે ગઈ હજી કેમ ન આવીરે, રખે મારગ વિશ્વેરે વિધન
થયું હોય. ચિતલેહા.

ગ્રોહમરૂતમાં આ આત્રપડવ, તેના રસના ભાગીને તું ભાવે
સખીમોય. ચિતલેહા.

રાગઝીઝોટી-જંગલો.

(પનીયાં મેં કેસે તો ભરું-છોટી નનદીયાં એ રાગ.)

રખે તુને વિધન પડયું, સખી મોરારે. રખે તુને. ટેક.

મુજ પ્રાણ માટે તુજ પ્રાણ હાની, સુદરશન રખેરે નડ્યું.
સખી મોરારે.

માત ઉમાહુંધું તવ ભરુંથે, વરદાને ચિતતો અડ્યું. સખી
મોરારે.

તુરે કુખીતો મુજ કુખ સીમા, સુખ પત ઉગીને અડ્યું.
સખી મોરારે.

રાગ ભેરવી.

(શિવધનુ કઠન કઠોરે માઈ, અતોસ કુમાર ગાત રધુ રાઈ
એ રાગ)

કામ કુંવરનું સૌંદર્ય જોઈ, ચિતલેહા રખે ગઈ હોય મોહી
એ ટેક.

આરે અંત નદી છુટીએ બેના, આ કુખમાં પાછી આવે
નસોઈ, કામ કુંવરનું.

૩૫ અન્યો અન્ય એહું નયારે, પ્રાણ પતિ રખે ગયારે મોહી.
કામ કુંવરનું.

શુરે જવામ હું દરશન એને, પ્રધાન પક્ષથી પુછશે ક્રોધ. કામ
કુંવરનું.

કુખી અવસ્થા કાઢવી મારે, સખીને પીધું બંનેરે ખોઈ. કામ
 કુંવરનું.
 (એવામાં ચિત્તલેહા હોડેલો લઈ આવી, તેમાં અનિરૂદ્ધ શયન
 કરેલ છે,
 નિદ્રાવશ પતિને જમાડવા તત્પર થાયછે તારે ચિત્તલેહા મના
 કરેછે તેથી તે પ્રત્યે.)

રાગ.

આપણે છે હાથ, બેની આપણે છે હાથ, હવે બધો ખેત
 બેની, આપણે છે હાથ. એ ટેક.
 વશ એને કરવા એ, આપણું છે કામ.
 રજા દેતો જગાડું હું, ધરી હવે હામ. આપણે છે હાથ.
 પ્રિતિ એની જો ન પામું, જાણ મારી ખોડ,
 આચ્છાદિત મુખ એનું, જોવા મુને કોડ; આપણે છે હાથ.
 વિરહ જવાળ મારી હવે, કરું બેની શાંત,
 શીતળ જળ સ્નામિ મળ્યા, પહેાંચી પુરી ખાંત; આપણે છે હાથ.
 અનિરૂદ્ધ—(ઉપા પગનો અંગુષ્ઠ સાંપી જગાડેછે તારે જગી
 હુંચે દ્રષ્ટી કરી અચંખા પામીને)

ગજલ.

(રામ ચાલતો, ઈંદ્ર સખાની ગજલની ઢમનો.)
 આહાહા હું તે ક્યાડું, આતે કોનું દીસે ધામ,
 થાઉં અજાણ કોણ મુને, લાગ્યું આણે કામ,
 આતે સ્વપન આગ્યું છેકે, જાગતો હું જોઉં.
 સૂજ મુને નાહી પડે, ધૈર્ય હું તો ખોઉં.

આ દ્વારિકાં નગરે નહીં, નહીં આ માફે ધામ,
આ હીંડોસો જમીન ઉપર, કોનું આછે કામ.
ડાકિનિ શાકિની, મુંને કોણુ લાવી કુર.

. આલ ખેડો થઈને દેખું, બ્રાંતિ થાય દૂર.

ચિત્રલેહા—(અનિરૂદ્ધ સંકાપ સ્થળ જાણાયા જિજ્ઞાસા બતાવેછે
તારે હકીકત નિવેદન કરેછે)

ગજલ.

(આતાહે બજારમે ઝોલા ઇન્તરામંધ—એ આલ.)

શુણોરે વાત કામ કુંવરે આ એકાંત ધામ,
પુત્રી બાણાસુર કેરી, રહીછે આણે કામ. શુણોરે.
નામ તેનું કહાવે ઉપા. ખેડી આપ પાસ.
તમને મળવા તેને હતી, પુરે પુરો ખ્યાસ. શુણોરે.
સ્વપને તમે આવી તેનું, ચિત્તહર્ષું આ કામ.
સાહસ કરી તમને લાવી, હુંતો આણે ધામ. શુણોરે.
મુખ્ય પમાડી કરો એની, શાંત વિરહ જવાળ.
પાણી ગ્રહણ કરો એનું, એછે મુગ્ધમાળ. શુણોરે.

ગજલ.

ઉપા—(ચિત્રલેહા પ્રત્યે) ઈંદ્ર સભામાં ગવાતી ઢગની)

સર્વ માફે એછે એની, એછે માફે ધન.
એછે મારા પ્રાણ પતિ, એછે માફે મન.
તત મન મેં અરખું એને, ત્રિયાઈ હું એની.
ચાહિતો છવાડે મૂને, ચાહે મારે એની.

(જ્યારે અનિરૂદ્ધ કહેછે કે આવી રીતે શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ તથા મારાં

માત પિતાની સમ્મતિ વિના તારો અંગિકાર હું કરવાનો
નથી તારે તે પ્રેમ દ્રષ્ટાંતોથી)

ગજલ (હિંદ સભામાં ગવાતી હામની)

કૃમ્મજી ગયા મણી લેવા, આપવા સત્રા જીત
જાંજીવંતિ પરણી લાગ્યા, હશે શાસ્ત્ર રીત.
નરકાસુર મારી સોળ, સહજ લીધી નારી.
કહો એ શાસ્ત્રોતી હતી, લગ્ન વિધી ભારી.
રૂક્મણીનું હરણ કીધું, ગ્રહો રાધાનો હાય.
માત પિતાની લીધી હશે, સંમતિ કહો નાય.
કુમ્મજને પણ મુકી નહીં, તમારા દાદા કૃમ્મ,
આડી વાત શને બોલો, શીદ કઢાવો પ્રમ્મ.

રાગ ઉપરનો.

અનિરુદ્ધ—ગમે તેમ તું કહે ઉપા, તોપણ જાદવતન.

ક્ષત્રી પુત્રિ પાળે નહીં, પરાણ એકો અન્ય.

દાનવની તું પુત્રી કહાવે, બાણ બલીઅસૂર

વૃણી કુળવીર કેમ, પરાણું તુંને દૂ.

ઉપા—રાગ કલ્યાણ (અંગ્રેજી વાજનમાં ચાલતી હામનો)

પિયુપરમ પ્યારા, શીદ બાળે દિલ મારા, અતી બ્યાકૂળતો હતીરે
હું વિના તારા, પિયુપરમ, એ ટેક.

વારે વારે પ્યારા તારું, સંભારીને નામ

રટણ કરતી અહીં રહીશું. બેઠી આઠેજામ. પિયુપરમ પ્યારા.

અબળાં બે આ-મેહેલે રહી એ, રીપુ હમારા બાપ,

કટુ વચન શીદ સ્વામિ બોલી, -હૃદયે મુકો કાપ. પિયુષરમ.
 સુખની આશા મારે મોટી, કરીએ મોજ વિલાસ,
 દાસીવત્ નિશદીન હાજરછું, કામ કુંવરની પાસ. પિયુષરમ.
 ચિત્રલેહા (ઉપાનો પક્ષ કરી અનિરૂદ્ધ પ્રત્યે)

રાગ ગજલનો (ઇંદ્ર સબામાં ગવાતી ઢાળની)

સાંભળો સાંભળો સાંભળો તમે, જાવદ કુળના તન
 સત્ય સરવ જાણું છું, અદ્યપિ રહી મૌન્ય.
 વામન વેશે વિપ્ર કૃષ્ણ, ઉપાના દાદા પાસ.
 બળી પામે ભિક્ષા માગી, જમીન ધરી આશ.
 (ઉપા પ્રત્યે શ્રદ્ધા સદન જવા રજા લેતી વેળા)

રાગ ઝીંઝોટી (દાદરો)

કરવિલાસ કરવિલાસ કરવિલાસરે, તુજને તારો સ્વામિ
 સોયો કરવિલાસરે એ ટેક.

અમ કરીને લાવી પહોંચી તારી. આશરે. તુજને.
 આત્મા મુજને આપ, અનિરૂદ્ધની નારરે. તુજને.
 બેનું અનરાય, આપે, એ વિચારરે. તુજને.
 શ્રદ્ધા સદન જાણું મારે, યાવ વારરે. તુજને.
 અવતાર તુજ અરથે બેની, લીધી ધારરે. તુજને.
 માદ કરતાં આવીશ બેની, ધણી એ વારરે. તુજને.

ઉપા — (ચિત્રલેહા જવા આત્મા માગેછે તેથી ઉદાસ થઈ તે પ્રત્યે.)

રાગ.

શી રીતે સંહારે બેના શી રીતે સહું, તુજ વિયોગ દુખ બેની,
 શી રીતે સહું.

પિતા માત તું છે મારી, તનવા છું હું,
 ખરું સગું વહાલું બેની, સર્વે છે તું, શરીરે.
 લેશ હું જમીશ બેની, વિશ્વજનતું,
 તુજને જમાડી શૂં, જમીશજ હું. શીરિતે.
 તુજ વિયોગ દુઃખથી યુગ સમનું,
 એક દૂખ મટાડીને, બીજું દે છે તું. શીરિતે.

ઉઘા (ચિત્રલેહા ગયા પછી પતિવિલાસમાં નિમગ્ન થઈને)

રાગ ખરૈયા.

પિયા મોરારે, વર્ષાંશુ આવી સાર. એ ટેક.
 નભમંડળ ધનગર્જના, દમદે દામની ભરે;
 નૃત્ય કરેભૂ ઉપરે, રમ્યકળા કરમોર. પિયામોરારે.
 કોકિલ સુસ્વરથી કરે, ચક્રવાચકથી ભંગ;
 પંચમશ્વર સુનતાં ગિયુ, ઉપજે મુને અનંગ. (પિયામોરારે.)

અનિરુદ્ધ

રાગ સદર.

પ્રિયામોરીરે, રહું હુંતો સદા તારે સંગ;
 * તુજ જીવ્હા અમૃત ઝરે, મુખતુજ પૂનમચંદ;
 ઉરતાં મુજ ઉરવિશે, અહો પ્રિયા આનંદ; પ્રિયામોરારે.
 પ્યારી મારી અંગના, કરીએ હવે વિલાસ.
 મુને દારીકાં સામની, નથી હવે કંઈ આશ. પ્રિયામોરારે.

પ્રવેશ ૧૦ મો.

સ્થળ. ઉપાનો મેહલ.

ઉપા (કુંભક પ્રધાને તથા બાણાસુરે માળ ઘેર્યોછે ને અનિ-
રૂઢ ઉતરવા તૈયારી કરેછે ત્યારે.)

ગજજ્ઞ (ઈંદ્રસભામાં ગવાતી ઢાળની)

સમન્તવો સોતાર સ્વામિ, નહીંરે જાવાદેઝાં;
આટલા પ્રયાસે પામી, ક્ષણમાં કેમ ખોઈ.
કુષ્ઠ છે કૌભાંડ તે, આ કૃત્ય શુંરે કીધું;
ડાઠ વળજે તારો, આવી અહીંએ કુખ દીધું;
અંગ સક્રોમણછે સ્વામિ, બરેછી ફરસી ધાય;
કાળું ગોરૂં થાય પછી, કેમ જીવન જાય.

અનિરૂઢ

રાગ સદર.

શુભ પ્રાણપ્રિયા મારી, તું બીરસ્વભાવ,
ક્ષત્રોપવ જાણું હુંધું, જાણું સરવ દાવ;
ગુપ્તમુને લાગી તુંરે, કેમ ગુમાવું લાજ;
હુંધું પૌત્ર કૃત્ત કરો, કરીએ એવાં કાજ.

ઉપા

રાગ સદર.

સ્વામિ તમે સત્ય કહેાજો, પણ છે દળ અપાર;
જીતવાને આશ રાખો, એ વૃથા વિચાર;
કહેાનો અહીંથી ઉતરીહું, જરૂર પિતાની પામ;
શીર માંડું પ્રથમ છેદે, પછી તમારી આશ.

અનિરૂદ્ધ

રાગ સદર.

અરે મારી અસાન પ્રિયા, શું બોલે વચન.
 તુજ માટે તેને થયુંછે, આ સકળ વિધન;
 નિશ્ચે તુંને મારે અસુર, દેખે જોણીયાર;
 શીરીતે તુંને બચાવું, એમ બને જોઈનાર;
 પણ પરાક્રમ કરવું મારે, જો બેઠી આ કામ;
 હારિકાં તુંને દેખાડું, કરવું મારે કામ.
 દેખ આરે સૈન્ય આબું, ઘેરી લાંબી માળ;
 કાયર થાઈ તો અહીં તે, આણે આવી કાળ.
 માઈ અપટ ઉડી પડું, ભુંગળ આતું આપ;
 સૈન્યને વિખેરી નાંખુ, કરીને કાપા કાપ.

રાગઓખા:હરબુનો.

કન્યાએ ક્રોધ અડાવીયો. એ ચાલ.

ઉપા—સ્વામી નવ કરેશો સંગ્રામ, પાંચે પડી પડી લમને કહુંરે.

અનિરૂદ્ધ—ઘેલી નાર શું બોલે આમ, પાછો પગ હું પુકથી કેમદઉંરે.

ઉપા—મારી ફરકેછે જમણો ચક્ષુ પિપુ. શુકન એ નહીં શુભનુરે.

અનિ—પ્રિયા એમ ડરે નહીં દલો, લક્ષણ હોય નહીં હવે લુપ્થનુરે.

ઉપા—સ્વામી મૂકો અસુરનો સંગ, મારી પાસે બેશો રહો માળીયે.

અનિ—પ્રિયા શુંરે કહું તાઈ અંગ, દાદા કરતને લાજ લગાડીયેરે.

ઉપા—આમાં ઉગરવાનો ઉપાય, પિપુ હુંનો કાંઈ નથી દેખતી રે.

અનિ—તારે બેશી રહે શું થાય,લક્ષણ વીરનાં તું નથી લેખતીરે.

ઉપા—સિંહ યુદ્ધમાં મૃગનું બાળ, સ્વામિ શ્વેત વખોછે અંગમારે.

અનિ—જાણ ગંજ પુથે સિંહબાળ, પ્રિયા મોહમાં બોલે અંગમારે.

ઉપા—(અનિરૂદ્ધ નીચે ફલંગ મારવા તૈયાર થાયછે તે વખતે)

રાગ પીલુ અરવો.

સુનો સુનો સુનોરે પીયા, નાથ નીચે પાંજી ના ધરોં. સુનો,
અસુરેકા દલ ઢોટી, કમરે કસત ખોટી, મેરે ખાતર દીલમે
ડરો—નાથ નીચે.

કુરતામે નાંહી ખામી, સકોમલ મેરે સ્વામિ, ઉસકે સંગે જય
ક્યું કરો. નાથ.

ઉષા—(જ્યારે અનિરુદ્ધ નાગપાસથી બંધાયછે ત્યારે ઉષાની
પોતા પ્રત્યે વિનંતા)

રાગ સીંયાનો કનરો.

ખારારે પિતા મુજ, પિયુકું ઉગારો, આહોતો પિતા મુઝે બેશક
મારો. ખારાર.

બોલે સકોમલ તરણ અવસ્થા, યહ પાશ બિશે ઉને મત
ડારો. આહો તો.

સત્ત જનમ મે ઉસકું વરીહું, યહ પાસ મેરા કેસે નિકારો.આ.

—ૐૐૐૐૐૐ—

પ્રવેશ ૧૧ મો.

સ્થળ દ્વારાંમતિ.

કૃમ્મચંદ્રનો મહેલ. અતઃપુર.

રતિ—(કૃમ્મચંદ્ર તથા યાદવના નિકટ સંબંધી મંડલની સમક્ષ.

અનિરુદ્ધનું હરણ થયાથી, ધરણી ઢળી વિલાપ કરેછે)

લલિત છંદ.

અરર રાત્રિમાં, કૃત્મશું થયું, અરર પૂતરે કોણુ લૈ ગયું,

અરર ડાકિની કોણુ શાકિની, જહ હરી ગર્હ, પૂતને છિની.

અનિરુદ્ધા તુને, નાહીં શૂકરે, સચ્ચ અચ્ચની નાંહિયુકરે.
 અશન પાનનું, બાન તો નયો, અરરે કર્મન્ત્રી, શું કહું કથી.
 ધ મુરજી કરો, વાર વેગથી, અસુર એહને, મારતા અતી.
 યદુપતી તમે, સધરે ચડો, અસુર યૂથનો ધાટ જૈ ધડો,
 અરરે ક્યે જોઉં મૂખરે. અરર દેવતે, દીધું દૂખરે.
 નિશિ વિશ્વે કદો, ખહારનાં જતો, યમ ગૃહે પડી કષ્ટ પામતો.
 કરણિ શું કરી, ખજ્જની સુતા, તનપ માહરો, લૈ ગધ મુદા.
 દ્યાર જ્યેષ્ઠજી કૃમ્મને કહેા, ઉદ્ધવજી તમે ખ્યાત્રમાં લહો;
 મુજ લલાટમાં આ આભાગરે, સુતવિના કર પ્રાણ ત્યાગરે;
 સુતવિના મને લેશ નૈ ગમે, અરર જ્યેષ્ઠજી હજધરો તમે;
 અરર કૃમ્મજી વાર નાકરો, ગરડને વિશ્વે, પાવ જૈ ધરો.

પ્રવેશ ૧૨ મો.

સ્થળ શોણીતપુર—રાજકચેરી.

કૃમ્મનો અનુચર (રાજકચેરીમાં આવીને બાણાસુર પ્રત્યે.)

ગીતી.

જન લખને આવ્યા, કૃમ્મદારિકાંધિશ શોણિતપુરમાં

લગ્નપત્રિકા સંગે, લાબોધું હું તે ધારો ઉરમાં.

બાણાસુર (પ્રત્યુત્તર દેઉં)

ગીતી.

જલે કૃમ્મતુજ આવ્યો, પુત્ર લગ્નની આશધરી ઉરમાં;

વધાવું આ શસ્ત્રોએ, જનીવાસો આપું યમપુરમાં;

બ્રહ્મા—(આરે શીવ તથા કૃમ્મનુ ઉગ્રયુદ્ધ જમ્યુંં છે. તારે પૃથ્વી

તથા દેવમંડળ પ્રેરિત અતુરાનન આવી બંનેની સ્તુતિ કરેછે.)

રાગ બીહાગ.

(નિભાવોરે બાહે અહેકી લાજ એ રાગ.)

હરીહરે છોડી દીધો પુષ આજ એ ટેક.

હરવિવિશે ઉતપાતજ વરતે, કોપકરો કોણુકાજ હરીહરે.

યદુપતિ આગ્રહ મૂકો મુરારિ, શંભુ તમે ભાળારાજ હરિહરે.

કૃષ્ણ (પુત્ર થઈ રહ્યું ત્યારેવાદ દાનવ, તથા યાદવમંડળ બેઠુંછે. તે મધ્યમાં નારદમુનિ સૌને પોતપોતાની ટેક પુછેછે ત્યારે પ્રથમ કૃષ્ણનો પ્રયુત્તર.)

ગજજ (ઈંદ્રસભામાં ગતાતી ઢાળની)

ભક્ત વચન સત્યકરું, એછે મારી ટેક;

અમો હરીહર એમ કરીએ, પરસ્પર વિવેક.

પારથ વચન સત્ય કર્યું, મેં તજી મુજ ટેક;

ભિન્નવચન સત્ય કર્યું, અક ધર્યું એક.

શંકરે ત્વે આપ દીધો, કરવો મારે સત્ય;

આપ મારો સત્ય કરે, એહ પાશુ પત્ય.

કર્મમાં નિમગ્ન મુંને, દેખોજો અત્યંત;

હું વિરક્ત સર્વદાધું, જાણે જ્ઞાનવંત.

બ્રહ્મરામ (પોતાની ટેક વિશે કહેછે.)

રાગ સદર.

કૃષ્ણનો વિચાર તેહ માહરો વિચાર.

કૃષ્ણચરણ કમલમાં છે. મારો પૂર્ણ પ્યાર.

હજ ધરીને વાંસે ફરું. હજધર મુજ નામ.

આવવું અવશ્ય મારે. હોય આવું કામ.
કુંસનગરમાં ગયો તો, કૃમ્મ કેરી સાય.
ભીડતાં ડંડે ન કદી. આત્મ સાથે ખાય.

શંકર (પોતાની ટેક કહી દેખાડે છે.)

ગજલ રાગ સોરઠની.

(ગૈ એકલ એક હવા પલટ એ રાગમાં)

સુનો નારદ મુજ પ્યાલ તુમ, મેને ટેક એક રખી બડી,
તપ કિંમીત જો કરે કોઈ, હું પ્રસન્ન પૂર્ણ તારા હોઉં.
વરદાન દેઉં પીછે મુઝે, સતાવે તો જાઉં કોપે ચડી. સુનો નારદ
એલ વિપરિત રચું સહી, મેરા પ્યાલ આત્મ જર્મીનહીં,
વો ફિકર રહે ફેર કૃમ્મકું, મેરા કીયા સત્ય કરે લડી; સુનો નારદ.

બાણામુર—(નારદમુનિએ પુછ્યું કે આ બધાં વૃતાંતપરથી તમે
શી શિક્ષા લીધી તે કહેા ત્યારે પોતે કહેછે)

ગીતિ.

હું ઉન્મત્ત થયોતો, કૃપારૂપ આ શંકર વર પામી.
હજાર હરતો આપ્મા, તોપણ ભીડી ખાય પ્રભુ સામી.
થયો કૃતઘ્નિ ગર્વિ, મુજને શિક્ષા કરી કૃમ્મ આવી,
હજાર ભુજતો છેદા, ઉપર ઉપાને દઉં પરણાવી.
શિક્ષા આપી સારી, મુજ દ્રષ્ટાંતે લેજો દિલધારી.
ગજન ગર્વ સરવના, કર્તા વિમ્મ છે જગહિતકારી.

ઉપા—(જે વખતે કારાગૃહમાંથી તેને લાવ્યા ત્યારે ત્રણે
પિતાની સ્તુતિ કરેછે)

રાગ ભેરવ.

નમું શંકર કૃષ્ણ બાણ પિતા.

આપ પરસ્પર ખેત્રત માયા, સંકટ સહન કપૂરે સુતા. નમું
મમ પિતાનું વચન વિચારી, કૃષ્ણ પધાર્યા જન્મપિતા. નમું
હુંહું કૃપાનું પાત્ર તમારું, તવ હસ્તે મુજહિત આહિતા નમું.

ચિત્રલેહા—(પોતાની પ્યારી સખી ઉષાના વિવાહનો માંગલ્યોત્સવ
શુભારંભ થતો જોઈ ખુદસદનથી આતુરતા બર
એકદમ ઉતરી આવી પોતાનો અત્યુત્કર્ષ હર્ષ ગાય-
નથી દરશાવે છે.)

રાગકાશ્મિગડો.

આનંદ થયો ઉરે મારા, કોડ પુરા થયારે ખેતી તારા—આનંદ.
જુગતા જુગતિ જોડી મળીએ, પ્રાપ્ત થયારે પતિપ્યારા—આનં
તે મમ લોચિ આ ચિત્રલેહા, સફળ ક્યો તે પિતુમારા—આનંદ.

કવી— ગીતી.

ઉષાહરણ કરણથી, અવણ કરી સૌ સાર અહણ કરશો.
કૃષ્ણ ચરણમાં અરપણ, કાવ્ય કરી આ દોષ ક્ષમા કરશો.
અદ્યપમતી અસ્તાની, કવિ મતિ માની નયો હું વિસ્તાની.
વાલ્ય વિનંતી જાણી, તજશો પ્રાણી દેશહિને હાની.

